

Kysely läheis- ja omaishoitajille kevät 2024

Omaishoitajaliitto selvittää valtakunnallisella kyselyllä läheis- ja omaishoitajien tarvitsemien palvelujen ja tuen saatavuutta.

Kenelle kysely on suunnattu?

Kysely on suunnattu kaikille, jotka säännöllisesti huolehtivat sairaasta, vammaisesta tai ikääntyneestä läheisestään säännöllisesti. Voit vastata kyselyyn, vaikka sinulla ei olisi omaishoidon tuen sopimusta.

Mitä kerätyllä tiedolla tehdään?

Kyselyllä kerättyä tietoa käytetään Omaishoitajaliiton vaikuttamistyön tukena. Tuloksista julkaistaan raportti, joka on julkisesti saatavilla. Vastauksesi auttavat kehittämään omaistaan hoitavien tarvitsemia palveluja ja tukea.

Kysely toteutetaan yhteistyössä Helsingin yliopiston sosiaalityön tutkijoiden kanssa, jotka voivat hyödyntää aineistoa omassa tutkimustyössään.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Kyselyllä kerättävät tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyyn vastataan nimettömänä, ja tulokset raportoidaan niin, ettei niistä ole mahdollista tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Vastauksia käsittelevät ainoastaan Omaishoitajaliiton työntekijät sekä Helsingin yliopiston tutkijat. Tiedot säilytetään tietoturvaselosteen mukaisesti. Lisää tietoa tietojen käsittelystä: [Tietosuojaseloste](#)

Pyydämme vastaamaan kyselyyn viimeistään 15.5.2024.

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 20 minuuttia.

Ohjeet vastaamiseen:

Kyselyllä kartoitetaan omaishoitajan ja hoidettavan läheisen taustatietoja, omaishoitajan ja hoidettavan henkilön tarvitsemien palvelujen ja tuen saatavuutta, hoivan kustannuksia ja työn ja omaishoidon yhteensovittamista.

Mikäli hoidat useampaa kuin yhtä läheistäsi, vastaa kyselyyn pääasiallisesti hoitamasi läheisen osalta. Halutessasi voit vastata muiden hoitamiesi henkilöiden osalta erikseen. Kyselyn viimeisellä sivulla on linkki, jota klikkaamalla kysely aukeaa uudestaan.

Lisätietoja kyselystä antaa:

Meeri Virtamo, meeri.virtamo@omaishoitajat.fi, p. 020 7806 508

Matilda Linnavirta, matilda.linnavirta@omaishoitajat.fi, p. 020 7806 520

Osio 1 Hoivatilanne /hoivasuhde:

1. Hoidatko tai autatko arjessa yhtä tai useampaa pitkäaikaissairasta, vammaista tai iäkästä läheistäsi säännöllisesti?

1. Kyllä, yhtä henkilöä
2. Kyllä, useampaa kuin yhtä henkilöä. Kuinka montaa: _____

Mikäli hoidat useampaa kuin yhtä läheistäsi, vastaa kyselyyn pääasiallisesti hoitamaasi läheisen osalta. Halutessasi voit vastata muiden hoitamiesi henkilöiden osalta erikseen.

2. Saatko omaishoidon tukea?

Valitse vain yksi vastausvaihtoehto.

- Kyllä
- Ei

3. Miksi et saa omaishoidon tukea?

Kysymys on tarkoitettu vain niille, jotka eivät saa omaishoidon tukea.

- En ole hakenut
- Olen hakenut, mutta omaishoidon tukea ei myönnetty.
- Olen hakenut ja odotan omaishoidon tuen päätöstä.

4. Mikä on suhteesi läheiseesi, jota hoidat?

- Lapseni
- Avio-/avopuolisoni
- Äitini tai isäni
- Puolisoni äiti tai isä
- Sisarukseni
- Isovanhempani
- Muu henkilö (esim. muu sukulainen, ystävä, naapuri)

5. Kuinka kauan olet hoitanut läheistäsi?

1. Alle vuoden
2. 1–4 vuotta
3. 5–10 vuotta
4. Yli 10 vuotta

6. Autan ja tuen läheistäni seuraavissa:

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot:

- Henkilökohtainen huolenpito ja hygienia (pukeutuminen, wc-käynnit jne.)
- Lääkehoito (esim. lääkkeiden annostelu)
- Kotityöt (aterioiden valmistus, ostokset, pyykkihuolto, muut kotityöt jne.)
- Kotona liikkuminen
- Osallistuminen kodin ulkopuolella (ulkoilu, harrastukset)
- Auttaminen kuljetuksissa (kaupassa tai lääkärissä käynti, koulukuljetukset jne.)
- Hoidon järjestely/koordinointi
- Valvonta (turvallisuuden varmistaminen)
- Ohjaaminen arkipäivän toiminnoissa (pukeutuminen, peseytyminen, ruokailu, sosiaaliset tilanteet)
- Viranomais- ja raha-asiat (puolesta asiointi)
- Tunne-elämän asioissa
- Yhteydenpito (puhelimella, tietokoneella jne.)
- Taloudellinen apu (kuluksen maksaminen, rahan anto)
- Koulunkäynti tai opiskelu
- Muu, mikä?

7. Kuinka usein huolehdit hoidettavan tarpeista kysymyksessä 6 valitsemillasi tavoilla?

Hoidon tarpeessa on usein kausittaista vaihtelua. Valitse alla olevista se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa tilannettanne.

- Harvemmin kuin viikoittain
- Säännöllisesti viikoittain, mutta en joka päivä
- Säännöllisesti joka päivä (mutta en yöllä)
- Säännöllisesti vuorokauden eri aikoina
- Huolehdin hoidettavan tarpeista yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti ympäri vuorokauden

8. Asutko samassa kotitaloudessa hoitamasi henkilön kanssa?

- Kyllä
- En, mutta samassa pihapiirissä
- En

9. Kuinka kaukana asut hoidettavastasi? Yhdensuuntainen matka on

Kysymys niille, jotka vastasivat edelliseen kysymykseen ”En”.

- vähemmän kuin 30 minuuttia
- vähintään 30, mutta alle 60 minuuttia
- vähintään tunnin, mutta alle 3 tuntia
- 3 tuntia tai enemmän

Osio 2. VASTAAJAA JA HOIDETTAVAA/HOIDETTAVIA KOSKEVIA SOSIODEMOGRAFISIA JA HENKILÖKOHTAISIA TAUSTATIETOJA

Vastaajan taustatietoja:

10. Mihin ikäryhmään kuulut?

- Alle 18 vuotta
- 18–29 vuotta
- 30–49 vuotta
- 50–64 vuotta
- 65–79 vuotta
- 80 vuotta tai yli

11. Sukupuolesi:

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua ilmoittaa

12. Mikä on korkein suorittamasi tutkinto?

- Ei koulutusta
- Kansakoulu
- Peruskoulu / keskikoulu
- Toisen asteen koulutus (Ylioppilastutkinto tai tutkinto ammatillisesta oppilaitoksesta)
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto

13. Mikä on työmarkkina-asemasi tällä hetkellä? Olen:

- Kokoaikatyössä
- Osa-aikatyössä
- Työtön / Työnhakija
- Yrittäjä tai itsensä työllistäjä
- Opiskelija
- Eläkkeellä
- Kotona esim. hoitovapaalla
- Muulla tavoin työvoiman ulkopuolella

Omaishoitajan terveys

14. Miten kuvailisit tämänhetkistä terveydentilaasi?

- Hyvä
- Melko hyvä
- Keskitasoinen
- Melko huono
- Huono

15. Onko omaishoito yleisesti ottaen vaikuttanut terveydentilaasi? Terveydellä tarkoitamme sekä fyysistä että psyykkistä terveyttä.

- Kyllä, myönteisesti
- Kyllä, kielteisesti
- Sekä myönteisesti että kielteisesti
- Ei ole vaikuttanut
- En osaa sanoa

Jos on vaikuttanut eli kolme ensimmäistä vaihtoehtoa kysymyksessä 15, voit vastata alla olevaan.

16. Voit halutessasi kertoa tarkemmin, miten omaishoito on vaikuttanut terveyteesi:

Hoidettavan läheisen taustatietoja:

17. Mihin ikäryhmään hoidettava läheisesi kuuluu?

- Alle 18 vuotta
- 18–29 vuotta
- 30–49 vuotta
- 50–64 vuotta
- 65–79 vuotta
- 80 vuotta tai yli

18. Mikä on hoidettavan läheisesi sukupuoli?

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua ilmoittaa

19. Minkä hyvinvointialueen alueella hoidettava läheisesi asuu

- Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Etelä-Savon hyvinvointialue
- Helsingin kaupunki
- Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
- Kainuun hyvinvointialue
- Kanta-Hämeen hyvinvointialue
- Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Lapin hyvinvointialue
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
- Pirkanmaan hyvinvointialue
- Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- Satakunnan hyvinvointialue
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue

20. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten hoidettavan läheisesi asuinympäristöä?

- Suuri kaupunki (yli 100 000 asukasta)
- Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu (suuren kaupungin vaikutusalueella / työssäkäyntialueella)
- Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta (20 000–100 000 asukasta)
- Pienehkö taajama tai kunta (alle 20 000 asukasta)
- Maaseutu (haja-asutusalue)

21. Mitkä ovat pääasialliset syyt hoidettavan avun ja hoidon tarpeeseen?

Numeroi alla olevat vaihtoehdot tärkeysjärjestyksessä antamasi hoidon suhteen. 1=tärkein syy hoidolle, 2=seuraavaksi tärkein syy jne. Jätä tyhjäksi kohdat, jotka eivät ole syynä hoidon tarpeeseen.

- Fyysinen toimintakyvyn haitta/vammaisuus (esim. pitkäaikaissairaus, onnettomuus)
- Psykkinen toimintakyvyn haitta (masennus, ahdistuneisuus tai muu mielenterveyden häiriö)
- Kognitiivisen toimintakyvyn haitta (esim. Alzheimerin tauti, muu muistisairaus, kehitysvamma, aivovamma, toiminnanohjauksen haasteet)
- Päihderiippuvuus
- Sosiaalisen toimintakyvyn vaikeudet (esim. vuorovaikutusongelmat, kommunikoinnin haasteet, vetäytyminen)

Palvelut ja tuki

22. Arvioi seuraavilta tahoilta saamaasi tukea omaishoittoon:

Asteikko 0-4, jossa 0= en ole tarvinnut tukea tältä taholta, 1= en ole saanut tukea 2= vähän tukea, 3= kohtalaisesti tukea, 4= paljon tukea

	0	1	2	3	4
Perheenjäseniltä					
Muilta sukulaisilta					
Ystäviltä tai naapureilta					
Julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta					
Yksityisiltä palveluntuottajalta (maksan kaikki kustannukset itse)					
Omaishoitajayhdistyksiltä tai muilta sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiltä					
Seurakunnilta					
Muut, mikä tai mitkä?					

23. Kuka / ketkä vastaisivat hoidettavan läheisesi hoidosta, jos et itse pysty hoitamaan läheistäsi?

Esimerkiksi oma sairastuminen tai muu äkillinen syy. Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot:

- Muu perheenjäsen (puoliso, vanhemmat, sisarukset tai lapset)
- Muu sukulainen (isovanhemmat, lapsenlapset, tädit, sedät jne.)
- Ystävä tai naapuri
- Ammattilaiset julkisella sektorilla
- Joku muu, kuka/mikä tahoa?
- En tiedä

24. Onko hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjattu suunnitelma äkillisen tilanteen varalle?

- Kyllä
- Ei

25. Oletko käyttänyt seuraavia palveluita hyvinvointialueen (ml. Helsingin kaupunki) järjestämänä omaishoitotehtävääsi varten?

Kysymys vain sopimusomaishoitajana toimiville

Asteikko 1-4, jossa 1= en ole tarvinnut, 2= olisin tarvinnut, mutta en saanut, 3= olen käyttänyt, ei ollut riittävää, 4= olen käyttänyt, oli riittävää.

	1	2	3	4
Tietoa, neuvontaa ja ohjausta				
Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksia				
Omaishoitajien valmennusta ja koulutusta				
Vapaata omaishoitotyöstä				

26. Oletko itse tarvinnut sosiaali- ja terveyspalveluita omaishoidon vuoksi viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä, mitä palveluja? _____
- Ei

27. Oletko pitänyt omaishoitajan lakisääteisiä vapaitasi viimeisen vuoden aikana?
(Vastaa tähän, jos olet sopimusomaishoitaja)

- Olen pystynyt pääsääntöisesti pitämään kaikki tai lähes kaikki lakisääteiset vapaani
- En ole pystynyt pitämään kaikkia lakisääteisiä vapaita
- En ole pystynyt lainkaan pitämään lakisääteisiä vapaita
- En ole halunnut pitää vapaita

28. Oletko saanut edellä mainittujen lakisääteisten vapaittesi lisäksi muita vapaita, joiden aikana hyvinvointialue on järjestänyt hoidettavan hoidon (*Vastaa tähän, jos olet sopimusomaishoitaja ja vastasit edellisessä kysymyksessä pitäneesi omaishoidon vapaita*)

- Kyllä
- En

29. Millä tavalla hoidettavan hoito on järjestynyt lakisääteisten vapaittesi aikana? (Kysymys aukeaa, jos vapaita pidetty; sopimusomaishoitajat) Huom. voit valita useamman vaihtoehdon, jos vapaiden järjestäminen on tapahtunut useammalla eri tavalla.

- Toimeksiantosopimussuhteinen sijaishoito (esim. joku lähipiiristäanne hoitaa hoidettavaa toimeksiantosopimuksella)
- Kiertävä perhehoitaja
- Perhehoito perhekodissa
- Ympäri vuorokautinen palveluasuminen
- Päivätoiminta
- Muu tapa, mikä? _____

30. Sosiaalihuoltolain 27b:n mukaan vapaata voidaan myöntää myös muille kuin sopimusomaishoitajille.

Oletko käyttänyt hyvinvointialueen harkinnanvaraisesti myöntämiä vapaapäiviä / alle vuorokauden mittaisia virkistysvapaita niin, että hyvinvointialue on huolehtinut tällä aikaa hoidettavan hoidon järjestämisestä?

Kysymys on tarkoitettu niille, jotka eivät saa omaishoidon tukea

- En ole tarvinnut
- Olisin käyttänyt, mutta en saanut
- Olen käyttänyt, ei ollut riittävä
- Olen käyttänyt, oli riittävä
- En ole ollut tietoinen tästä mahdollisuudesta

31. Onko hoidettava läheisesi käyttänyt seuraavia julkisia palveluja viimeisen vuoden aikana:

Asteikko: 1= ei ole tarvinnut, 2= olisi tarvinnut, mutta ei ole saanut, 3= on käyttänyt, ei ole ollut riittävää, 4= on käyttänyt, oli riittävää.

	1	2	3	4
Kotipalvelu / Kotihoito / kotisairaanhoido				
Vammaispalveluna myönnetty henkilökohtainen avustaja				
Päivätoiminta				
Kuntoutuspalvelut				
Apuvälinepalvelut				
Kuljetuspalvelut				
Muut tukipalvelut (esim. ateriapalvelut, turvapalvelut)				

32. Oletko itse tai onko hoitamasi läheinen hankkinut hyvinvointialueen myöntämällä palvelusetelillä palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta? Arvioi viimeisten 12 kuukauden osalta.

1. Ei ole ollut tarvetta
2. Emme ole voineet hankkia palveluja palveluseteleillä, miksi:

3. Kyllä, mitä palveluja? _____

33. Oletko itse tai onko hoitamasi läheinen hankkinut omakustanteisesti palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta? Arvioi viimeisten 12 kuukauden osalta.

- En
- Kyllä, mitä palveluja? _____

34. Kerro halutessasi palveluihin liittyvistä kokemuksistanne:

Hoivan vaikutus talouteesi/talouteenne**35. Onko siirtymä hyvinvointialueelle muuttanut läheisen hoivan kustannuksia? Hoivan kustannuksia ovat esimerkiksi palvelujen asiakasmaksut**

- Kyllä, lisännyt kustannuksia
- Kyllä, vähentänyt kustannuksia
- Ei muutosta
- En osaa sanoa

36. Miten omaishoitajana toimiminen on vaikuttanut sinun taloudelliseen tilanteeseesi?

- Heikentänyt
- Ei vaikutusta
- Parantanut
- En osaa sanoa

**37. Tässä voit halutessasi kertoa tarkemmin hoivan vaikutuksista talouteesi/
talouteenne**

Työ ja omaishoito

Jos työn ja omaishoidon yhteensovittaminen ei ole ollut sinulle missään vaiheessa ajankohtaista, voit ohittaa tämän osion ja siirtyä kysymykseen 40

38. Kuinka hoidettavan läheisen hoiva on vaikuttanut mahdollisuuksiisi tehdä ansiotyötä / harjoittaa elinkeinoasi?

Valitse kaikki sopivat kohdat

- Ei ole vaikuttanut
- Olen joutunut vähentämään työtuntejani (esim. siirtyminen osa-aikaiseen työsuhteeseen)
- Olen joutunut vähentämään työtehtäviäni (esim. kieltäytyminen työmatkoista, ylittöistä, uusista työtehtävistä)
- Olen joutunut lopettamaan tai en ole voinut tehdä ansiotyötä läheisen hoivan vuoksi
- Olen vaihtanut työpaikkaa
- Olen perustanut yrityksen/toiminimen
- Läheisen hoiva on hidastanut urakehitystäni
- Minut on irtisanottu
- Olen jäänyt ennenaikaisesti eläkkeelle läheisen hoidon vuoksi
- Jollakin muulla tavalla, miten? _____

39. Oletko hyödyntänyt seuraavia tapoja yhdistää työtä ja läheisesi hoivaa?

Asteikko: 1= en ole tarvinnut 2= olisin tarvinnut, mutta en ole voinut hyödyntää 3= olen hyödyntänyt 4= ei koske minua.

	1	2	3	4
Olen sopinut palkallisesta vapaasta työnantajani kanssa				
Olen sopinut palkattomasta vapaasta työnantajani kanssa				
Työajan joustot (esim. liukuva työaika, työaikapankki, jne.)				
Joustavat työjärjestelyt (esim. etätö, työtehtävien muuttaminen jne.)				
Hoidettavan hoito työpäiväni aikana on järjestynyt julkisen sektorin palveluiden avulla				
Olen palkannut apua läheiselleni omakustanteisesti (lastenhoitaja, yksityinen hoitaja jne.)				
Lähipiirini on auttanut tarvittaessa				
Muu tapa, mikä?				

Yhdistysten tuki

40. Oletko osallistunut omaishoitajayhdistyksen toimintaan?

- Kyllä
- En ole tarvinnut
- En ole tiennyt mahdollisuudesta
- En ole pystynyt hyödyntämään, miksi? _____

41. Kuinka arvioisit omaishoitajayhdistyksestä saamaasi tukea?

Asteikko: 0= en ole tarvinnut tukea, 1= en ole saanut tukea 2= vähän tukea, 3= kohtalaisesti tukea, 4= paljon tukea

Vastaa kysymyksiin, jos vastasit edellisessä kysymyksessä ”Kyllä” 1

	0	1	2	3	4
Tietoa ja neuvontaa					
Ryhmätoimintoja (esim. vertaistukiryhmät, OVET-valmennus)					
Virkistystoimintoja (esim. retket, kulttuuritapahtumat)					
Yksilöllistä keskusteluapua					
Muuta, mitä?					

Jäikö jotain kysymättä?

42. Halutessasi voit kertoa tässä muuta tärkeää saamastanne tuesta ja palveluista:

Jos sinulla on toinen hoidettava, voit vastata kyselyyn uudestaan hänen osaltaan.